

KIRAP

İlk kez bir bilim adamının hayatı romanlaştırıldı

Oğuz Atay "Bir Bilim Adamının Romanı,,nı anlatıyor

(Oğuz Atay'ın, Teknik Üniversitesi bir bilim adamı; Mustafa İnan'ın yaşantısını konu alan romanı geçtiğimiz günlerde yayımlandı. Türk romanı son yirmibeş yılda Türk toplumunun çeşitli çevrelerinden kesitler vermeyi denediği halde önemi çok büyük bir çevreye bilim ve bilim adamları çevresine uzanmayı nedense ihmal etmiştir. Oğuz Atay'ın alanında tek olan bu deneyi sunuyoruz önümüzdeki günlerde kendisinden sık sık söz ettirecek. Aşağıda Oğuz Atay'ın Türkiye'de ilk kez yapılan biyografik roman türündeki çalışmasını nasıl gerçekleştirdiğini kendi anlattığıyla sunuyoruz.)

Mustafa İnan, İstanbul Teknik Üniversitesi'nin unutulmayan hocalarından biriydi, benim de hocamdı; bana kahr, sa unutulmaması gereken tek hocasıydı. İnsan olarak, öğretici olarak, öğrencilerin aklından çıkmayan kişiliğiyle daha yaşarken bir efsane olmuştu. Sonra, beklenmeyen bir zamanda, en verimli döneminde, elli altı yaşında öldü.

Üç yıl önce, bir raslantı sonucu, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumunun Mustafa İnan'la ilgili biyografik bir roman girişiminde bulunduğumu öğrendim. Profesör Mustafa İnan'ın eşi arkeoloji profesörü Jale İnan da bu konuyla ilgili belgeleri topluyordu. Ülkemizle henüz insanlarımız, dostları, yakınları için belgesel nitelikte çalışmalar yapmadıkları için, daha doğrusu, «Çok iyi ve üstün bir insandı, herkes onu çok severdi»nin ötesinde fazla düşünmediği için, bu araştırma çok zorlukla yürüyordu. Bununla birlikte, Mustafa Hoca çevresini gerçekten etkileyen bir insan olduğundan, Jale İnan'ın başvurduğu kimselerin çoğu yazılı cevaplar vermişlerdi, fakat Mustafa İnan'ı bir insan olarak tanımak için daha çok şey bilmek gerekiyordu.

Mustafa Hocayı yakından uzaktan tanıyan birçok kişiyle ben de görüştüm; yüze yakın konuşma yaptım. Özellikle Jale İnan bana çok yardımcı oldu. Kendi yaşadığı olaylar dışında, Mustafa İnan'ın çocukluğuyla ilgili anıların hepsini kendisinden öğrendim. Jale Hanım, Mustafa Hocanın kendisine yazmış olduğu mektupları bile bana okudu. Evlerinde Hocanın notlarını, kitaplarını, hatta elbiselerini bile görmek imkânını buldum; yani bir bakıma Mustafa İnan'ın yaşadığı ortamı, çok sonra bile olsa ye-

Oğuz Atay

niden yaşadım. Mustafa İnan'ın annesinin anlattıklarını kendi sesinden —tabii banttan— dinledim. Jale İnan'la uzun konuşmalar, sohbetler yaptım. Böylece, benim için çok önemli olan bir sorun, yani bir bakıma Mustafa İnan'ın yaşadığı ortamı bir ölçüde yaşadım: Mus-

tafa İnan'ın iç dünyası. Başka türlü olsaydı bir insanı anlatmak mümkün değildi bence. Hele bu anlatılacak insan Mustafa İnan olunca hiç değildi. Onun sevinçlerini, heyecanlarını yaşamadan, onun duyarlılığını paylaşmadan, düşüncelerini izlemeden yazılacak sözler biz Teknik Üniversitelerinin deyimiyle «Olsa Olsa Metodu»nun bir uygulamasından öteye geçemezdi.

Ben de «Olsa Olsa»nın ötesine geçebildim mi bilmiyorum. Yalnız, bunu geçmeye çok çalıştım. Mustafa Hocanın sözlerinden, makalelerinden çok yararlandım. Teknik Üniversitenin ortamını bir öğrenci olarak yaşadığım için ve mezun olduktan sonra da bilim ortamıyla ilişkimi kesmediğim için kendimden de yararlandım tabii. Çok çeşitli çevrelerin tanıdığı, sevdiği Mustafa İnan'ı bu çeşitli çevrelerin insanlarında izledim. (Bu çevrelerin en önemlilerinden biri de, benim bile biraz bildiğim edebiyat çevresiydi.)

Mustafa Hocanın asıl çevresi, bilim çevresi, ne yazık ki birçok insanımız için dalgın profesörler ve ne yapıkları bilinmeyen uzak kişiler dünyasıdır. Bir bilim adamı ancak kendi dünyasının dışındaki başarılarla tanınır. Bu ortamı tanıtmak için giriştiğim bu ilk denemem insanlarımızda yeni bir dünyayı tanıtmaları bakımından hiç olmazsa bir merak uyandıracakı ümidindeyim: Zaten bu çalışmayı sağlayan Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu da «Gençleri bilim adamı olmaya özendirme» amaçlamıştır. Bütün çalışmalarıyla Profesör Doktor Mustafa İnan da aynı amacı gerçekleştirmeye çalışmıştır. Nitekim ölümünden sonra 1971 yılı Hizmet Ödülü de kendisine «bir ekol kurduğu» gerekçesiyle verilmişti. Ben de Mustafa İnan gibi, bilimin sevimli bir konu olduğuna inandığım için, onun bu çabalarına «mütevazı bir ölçüde» katılmaya çalıştım. «Tevazu» gibi, «Tolerans» gibi, yalnız bilim alanında kalmayan kavramları, Mustafa Hocanın tanımlarıyla vermeye çalıştım. Ve istedim ki —ve Mustafa Hoca da isterdi ki— bilim bir kaç kişinin tekelinde kalmamasın, onu halkımız benimsesin ve fakir posta seyyarlarının Mustafa İnan gibi yetenekli çocukları bilim adamı olmaya özensin ve bilim adamı olmayı amaçlamayan insanlar da bilimi ve bilim adamlarını daha yakından tanısin ve hiç olmazsa bilim dünyasındaki yerimizin meselâ futbol dünyasındaki yerimizden daha büyük olduğunu öğrensin.

Boğaziçi Üniversitesi

Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi

Jale İnan Arşivi

JALBIO0700401